

BCBP i YUCOM: Pritisci na tužioce i mešanje BIA u izbore za VST predstavljaju potpuno brisanje podele vlasti i legitimisanje neprimerenog uticaja

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) i Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) pozivaju nadležne institucije da ispituju navode o organizovanju sastanaka između rukovodstva Bezbednosno-informativne agencije (BIA) i pojedinih javnih tužilaca u Kragujevcu neposredno uoči ponovljenih izbora za Visoki savet tužilaštva, a koje su iznete javno na sednici Visokog saveta tužilaštva (VST) 27. februara 2025. godine. Ovakva vrsta intervenisanja predstavlja očigledan primer zastrašivanja, ali i neprimerenog uticaja na javne tužioce. Ukoliko se potvrdi da su se navedeni sastanci dogodili, to predstavlja drastično prekoračenje zakonskih ovlašćenja BIA i ozbiljan udar na pravni poredak Republike Srbije.

Prema Ustavu Republike Srbije, javno tužilaštvo je samostalan državni organ, a Visoki savet tužilaštva je ustavna garancija njegove samostalnosti. Njegova osnovna funkcija jeste da obezbedi da izbor, napredovanje i odgovornost javnih tužilaca budu oslobođeni političkog i svakog drugog nedozvoljenog uticaja. Sa druge strane, Zakon o BIA jasno definiše mandat Agencije – zaštitu bezbednosti Republike Srbije, otkrivanje i sprečavanje aktivnosti usmerenih na ugrožavanje ustavnog poretka, terorizma, špijunaže i drugih bezbednosnih pretnji. U tom okviru ne postoji nijedno ovlašćenje koje bi omogućilo BIA da učestvuje, neposredno ili posredno, u procesima izbora unutar pravosudnih organa. BIA je organ izvršne vlasti i kao takva ne sme ni formalno ni neformalno da utiče na rad nosilaca pravosudnih funkcija, a posebno ne u kontekstu njihovog institucionalnog samoorganizovanja.

Ako su tačni navodi da su predstavnici BIA kontaktirali ili pozivali tužioce radi razgovora u vezi sa izborima za članove VST-a, reč je prvenstveno o direktnom mešanju organa izvršne vlasti u postupak izbora organa koji po Ustavu garantuje samostalnost javnog tužilaštva. Takvo postupanje ugrožava samostalan rad tužilaštva, kao i aktivno pravo glasa tužilaca na ovim izborima, te predstavlja čin stavljanja pravosuđa pod potpunu političku kontrolu. U zavisnosti od okolnosti, ono takođe može biti okvalifikovano i kao zloupotreba službenog položaja, protivzakonito vršenje uticaja i grubo kršenje ustavnog načela podele vlasti. U tom slučaju neophodno je pokrenuti i krivične postupke protiv svih odgovornih, bez obzira na funkciju koju obavljaju.

Ovi navodi ne mogu se posmatrati izolovano. Oni se uklapaju u širi obrazac postupanja vlasti prema pravosuđu – od normativnih intervencija koje su u javnosti prepoznate kao pokušaji sužavanja autonomije tužilaštva, do javnih i političkih napada na javne tužioce koji su postupali u predmetima od javnog interesa. Takva praksa stvara atmosferu pritiska i zastrašivanja i šalje poruku da profesionalno i nezavisno postupanje može biti sankcionisano.

Zahtevamo hitno, nezavisno i transparentno utvrđivanje svih činjenica, punu odgovornost svih učesnika eventualnih nezakonitih radnji, kao i javno razjašnjenje uloge BIA u ovom procesu. Vladavina prava postoji samo tamo gde su bezbednosne službe pod kontrolom zakona – a ne iznad njega.